

4 Kasım 2012

KIBRIS GAZETESİ

CUMHURİYETİN İLANI VE KIBRIS TÜRKLERİ

Prof.Dr. Turgut Turhan (DAÜ Hukuk Fakültesi)

Cumhuriyetin ilanı ve Kıbrıs Türkleri

Prof. Dr. Turgut TURHAN (DAÜ Hukuk Fakültesi)

Cumhuriyetin ilan edildiği yıllar Kıbrıs Türkleri için zor yıllardı. Kıbrıs Türkleri, 1919 yılında baş gösteren ve üç yıl süren korkunç kuraklık nedeniyle ekonomik bakımdan çok sarsılmışlar ve fakirleşmişlerdi. Daha da önemlisi, İngiliz yönetiminin Kıbrıs Türkleri üzerinde uyguladığı baskılar, Mustafa Kemal'in kurtuluş savaşını kazanmasından sonra daha şiddetlenmiş ve neredeyse bir işkence haline dönüşmüştü. İşte Kıbrıs Türkleri, Mustafa Kemal'in kurduğu cumhuriyeti, Türk bayrağı ve Atatürk resimlerinin

asılmasının yasaklandığı, Türkçe

Pazar 4 Kasım 2012

marş ve hatta şarkı bile söylenmesine izin vermediği, Türkçe gazete veya dergi basılmasının ve yayınlanmasının ve Türkiye'den getirilerek dağıtılmasının yasak olduğu ve her türlü Türkçe piyes, münamere, oyun ve tiyatronun oynanmasına, hatta şiir bile okunmasına izin verilmediği bir dönemde karşılaşmışlardı.

İngilizlerin Kıbrıs Türklerine uyguladığı bu sistematik baskılar arasında, Kıbrıs Türklerinin canını en fazla sıkan ise, kuşkusuz ki haber alma ve yayma özgürlüklerinin kısıtlanmış olmasıydı. İngilizlerin, 1915 yılında adada Türkçe gazete ve dergi yayınlamasını ve Türkiye'de yayınlanan gazete ve dergilerin adaya getirilerek dağıtılmasını yasaklamış olmaları nedeniyle Kıbrıs Türkleri Anadolu'da neler olup bittiğini günü gününe izleyemiyorlardı ama bu zorluğu da "telgraf" uygulaması ile aşmayı başarmışlardı. Bu uygulamada İngilizlerin "Reuter Ajansı"nın telgrafları adaya geldikçe Türkçe ve Rumca'ya çevrilip el ilanı gibi küçük kağıtlara basılıyor ve satışa çıkarılıyordu. Kurtuluş savaşı boyunca Anadolu'dan bu şekilde haber almayı başarmış olan Kıbrıs Türkleri, ya "Söz Matbaası"na koşarak bu telgrafları kapışıyorlar, ya da dört gözle telgraf satıcısını bekliyor ve satıcıdan satın alıyorlardı. İşte genel anlamıyla, Kıbrıs Türklerinin, "Türkiye'de Cumhuriyet kuruldu" haberini de bu telgraflar yoluyla aldıklarını söylemek mümkündür.

Hangi yolla haber almış olurlarsa olsunlar, Mustafa Kemal'in cumhuriyeti ilan etmiş olması tüm Kıbrıs'ı bir bayram yerine çevirmiştir. İngiliz idaresinin tüm baskı ve tehditlerine rağmen, başta Lefkoşa olmak üzere, tüm halk evlerini ve dükkanlarını Türk bayrakları ve Atatürk resimleri ile donatmış, okullara ve camilere Türk bayraklarını asmıştır. Zengin, fakir, şehirlili veya köylü tüm halk kurbanlar kesmiş ve sabahlara kadar eğlenceler düzenlemiştir. Merhum Dr. Küçük'ün ifadesiyle, halk, "İzmir'in kurtuluşundan beri adaya gizlice sokulan bayrakları ve Atatürk resimlerini" artık İngiliz tehditlerine kulak asmadan büyük bir gururla her yere asmıştır. Cumhuriyetin ilan edildiği tarihe kadar Türklere her türlü zulmü reva gören İngiliz idaresi, artık Kıbrıs Türklerinin bu yığınsal kutlamalarına hiç ses çıkaramamış ve hiç bir yasaklama getirememiştir.

Cumhuriyetin ilanı tüm Kıbrıs Türk halkını sevince boğmuş olmakla beraber, etkisini en fazla genç öğrencilerle, onları eğitmekle görevli olan öğretmenleri üzerinde göstermiştir. Gerçekten, cumhuriyetin ilanı ile

birlikte tüm öğretmenler hummalı bir şekilde öğrencilerine Mustafa Kemal ve görüşlerini anlatma faaliyetine girişmişler ve heyecanlı genç öğrenciler de Atatürk'ün fikirlerini sahiplenmişlerdir. Nitekim cumhuriyetin ilanını gece geç saatlerde evlerine gelen "telgraf" yoluyla öğrenmiş olduklarını dile getiren dönemin saygı değer öğretmenleri Hıfsiye ve Kadriye Hacıbulgur kardeşler, sevinçten sabaha kadar uyumadan ertesi gün ne yapabileceklerini düşündüklerini ve 30 Ekim tarihinden itibaren derslere başlamadan önce öğrencilere her şeyi anlatmaya ve tahtaya Atatürk'ün resmini tebeşirle çizerek öğrencilerinden onu iyi tanımalarını ve daima izinden yürümelerini istediklerini hatıratlarında belirtmişlerdir. Derslere başlamadan önce, öğrencilerle birlikte hep bir ağızdan "Yaşasın Gazi Kemal" diye bağıarak Mustafa Kemal'i anmak da Hacıbulgur kardeşlerin getirdiği bir uygulama olmuştur.

Tahmin edilebileceği gibi İngiliz idaresi, öğretmenler ve öğrenciler arasında yayılan bu Mustafa Kemal yanlısı tutum ve davranışlardan hiç hoşlanmamıştır. Kıbrıs Türk okullarında Mustafa Kemal yanlısı tutum ve davranışların ortaya çıkmasıyla birlikte İngiliz idaresi sınıfları basmaya, öğretmenleri ve öğrencileri tehdit etmeye, hatta bazı öğretmen ve öğrencileri gizli servis elemanlarına takip ettirmeye başlamışlardır. Ancak İngilizlerin artan bu baskısı bile Kıbrıs Türklerinin cumhuriyeti büyük bir coşku ile kutlamasını engelleyememiştir. Tam tersine, 29 Ekim'in TBMM tarafından milli bayram olarak kabul edilmesi ve Lozan Antlaşmasını takiben Lefkoşa'da bir Türkiye Cumhuriyeti Konsolosluğunun açılması, cumhuriyet bayramının Türkler tarafından daha büyük bir coşkuyla kutlanmasına yol açmıştır. Nitekim, 1925 yılında gerçekleştirilen kutlamalarda konsolosluğa Türk bayrağı çekilmiş ve konsolos Asaf Bey ilk defa bir resmi kabul düzenleyerek tebrikleri kabul etmiş ve Lefkoşa , "Yaşasın Türkiye Cumhuriyeti, Yaşasın Kemal Paşa" nidalarıyla yankılanmıştır. Yine aynı yıl içinde, konsolos Asaf Bey, merhum kurucu cumhurbaşkanımız Rauf Denktaş'ın babası hakim Raif Bey, "Söz Gazetesi"nin baş yazarı Remzi Bey, Süleyman Efendi, Hıfsiye ve Kadriye Hacıbulgur kardeşler, Beria, Vedia ve Bedia Hanımlar gibi Atatürkçü düşünceye sahip Kıbrıslı Türk aydınlarla sıkı ilişkiler kurmuş cumhuriyet bayramlarında kendilerinin kutlamalarını kabul etmiştir.

1926 yılındaki kutlamalar ise, bir önceki yıldan çok daha da parlak ve coşkulu geçmiştir. Konsolos Asaf Bey'in yardım ve desteklerinden de yararlanan Kıbrıs Türkleri, bu bayramda öncelikle Kıbrıs Türklerine ait olan kurum ve kuruluşları bayraklarla ve Atatürk resimleriyle donatmışlar ve bu kurumları geceleri de ışıklandırmışlardır. Bu bağlamda Birlik Ocağı, Türkoçağı, Kardeş Ocağı, Türk Dar'ül Elhanı, Türk Esnaf Kulübü, Türk Derneği ve tüm spor kulüpleri ile okulların bayraklarla ve Atatürk resimleriyle donatılarak ışıklandırılması Lefkoşa'ya bambaşka bir hava vermiştir. Bu süsleme ve ışıklandırmaya esnaf ve iş adamları da katılmış ve berberinden eczanesine, kıraathanesinden bakkalına kadar bütün esnaf bu ışıklandırmalara katılmıştır. Lefkoşa, o dönemin büyük otelleri sayılan ve Necati Bey'e ait olan Sarayönü ve Asmaltı'ndaki oteller ile Salim Aziz Oteli ve Mükerrrem Hanım'ın tiyatrosunun da bayraklarla süslenip ışıklandırılması ile muhteşem bir görünüm kazanmıştır.

Sonuçta, Türkiye dışında yaşayan Türkler arasında Türk milletine ve Türkiye'ye Kıbrıs Türkleri kadar bağlı olan bir toplum grubunun bulunmadığını söylemek herhalde pek abartılmış bir ifade olmayacaktır. Nitekim Dr. Küçük ve arkadaşları, yaşananlara kızıp da kendilerini huzuruna çağıran ve onlara "Atatürk savaş kazanıyor, Türkiye'de halk zafer sevinciyle coşuyor ve şenlikler düzenliyor. Buna bir diyeceğimiz yok! Fakat sizlere ne oluyor? Mustafa Kemal'in ne yüzünü gördünüz, ne sesini duydunuz. Buna rağmen sokaklara dökülüp onun zaferini kutluyorsunuz. Hayret doğrusu" diye çıkışan İngiliz valisine , " Kıbrıs Türklerinin Türkiye'nin kopmaz bir parçası olduğunu ve İngiliz yönetiminin Kıbrıs Türk halkının karakterini, Türklük duygularını ve anavatana bağlılıklarını değiştiremeyeceği" gerçeğini daha lise öğrencisi iken dile getirmişlerdir. Bu konuda son yıllarda yaratılan akıl dışı yazılı ve sözlü spekülasyonların da bu gerçeği değiştiremeyeceği açıktır ama kanımızca asıl söylenmesi gereken, Cumhuriyet bayramının kutlanmasının şeklinin bile Türkiye'de toplumu böldüğü, ortalığı savaş alanına çevirdiği bu günlerde Kıbrıs Türklerinin Mustafa Kemal'e ve görüşlerine bağlılığının Anadolu'da yaşayan Türklerden hep daha önde olduğudur. Hiç bir hukuki mecburiyetleri olmadığı halde, kıyafet devriminden, harf devrimine kadar Atatürk'ün bütün devrimlerini hemen uygulamaya geçiren Kıbrıs Türkleri daha başından beri Atatürk'e ve görüşlerine sıkı sıkıya bağlı kalmışlar ve cumhuriyet bayramlarının nasıl kutlanması gerektiği konusunda hiç bir tartışma yaratmadan bu bayramı, diğer milli bayramlarımız gibi coşkuyla kutlamışlardır. Kanımızca, Kıbrıs Türklerinin Atatürk'e olan bağlılıklarından çıkartılması gereken çok dersler vardır.